

Siła kapitału regionalnego – pomorskie doświadczenia

dr Magdalena Pronobis

Wiceprezeska Zarządu, Pomorski Fundusz Rozwoju

Regionalne fundusze rozwoju to instytucje nie całkiem nowe – obecne na mapie rozwojowej kraju od połowy ubiegłej dekady. Pomorski Fundusz Rozwoju był tym pierwszym, który zapoczątkował falę powstawania w województwach tego typu instytucji, których jest dziś czternaście. Przez ten okres obrót pieniężny pomorskiego funduszu wyniósł ponad pół miliarda złotych i wpisał się on na trwałe w realizację polityki rozwoju województwa. Nie oznacza to jednak końca możliwości kapitału regionalnego, ale ich początek – regionalne fundusze rozwoju mają potencjał by odegrać znacznie szerszą rolę w rozwoju polskich regionów, a tym samym kraju. Ich działalność to emanacja zasad partnerstwa i subsydiarności w praktyce samorządowej.

Pomorski Fundusz Rozwoju powstał jako pierwszy regionalny fundusz rozwoju – w grudniu 2015 roku – w wyniku determinacji samorządu województwa pomorskiego, wypływającej z przekonania, że należy utworzyć regionalną instytucję finansową zdolną do długofalowego wsparcia polityki rozwoju województwa.

Od tego czasu regionalne fundusze rozwoju zaczęły powstawać w kolejnych województwach. Była to odpowiedź na zauważoną pustkę instytucjonalną. Kończyły się projekty unijne obejmujące wykorzystanie instrumentów inżynierii finansowej, a środki w postaci pożyczek i poręczeń udzielonych w okresie 2007-2015 wracały do podmiotów realizujących owe projekty. Nie było wtedy odpowiednich rozwiązań (ustawowych i instytucjonalnych), które zapewniałyby ponowne wykorzystanie tych środków w sposób uporządkowany i efektywny.

Na gruncie przepisów, które wówczas istniały, powołano kilka pierwszych regionalnych funduszy rozwoju. Pierwszy – Pomorski Fundusz Rozwoju (grudzień 2015), następnie Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju (kwiecień 2016) i Dolnośląski Fundusz Rozwoju (czerwiec 2016).

Pomorski Fundusz Rozwoju powstał w wyniku determinacji samorządu województwa pomorskiego, wypływającej z przekonania, że należy utworzyć regionalną instytucję finansową zdolną do długofalowego wsparcia polityki rozwoju województwa.

W 2017 roku Jerzy Kwieciński, ówczesny sekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju, ogłosił, że do 2023 roku regionalne fundusze rozwoju mogą stać się bankami regionalnymi. Wówczas, w ślad za inicjatywą kolejnych samorządów, przepisy rozpoznały i nazwały nowy typ instytucji, tj. „regionalny fundusz rozwoju” (art. 13 ust 1a Ustawy o samorządzie województwa). Nowotworzone spółki zostały uznane także w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 przyjętej we wrześniu 2018 roku: „Należy je traktować jako istotny podmiot realizowania polityki rozwoju prowadzonej przez samorzady województw (...), w szczególności poprzez zapewnienie finansowania dla priorytetów rozwoju określonych w ramach strategii rozwoju województw”¹.

Wizja uczynienia z regionalnych funduszy rozwoju banków regionalnych odeszła w niepamięć wraz z odejściem z rządu ministra Kwiecińskiego. Tymczasem z coraz większym rozmachem budowano Polski Fundusz Rozwoju, kolejne – obok Banku Gospodarstwa Krajowego – wzmocnienie sektora finansowego szczebla centralnego. W lipcu 2019 roku weszła w życie Ustawa o systemie instytucji rozwoju, która usankcjonowała Grupę Polskiego Funduszu Rozwoju, ale nadal nie dostrzeżono w niej instytucji rozwoju szczebla regionalnego. Proces tworzenia regionalnych funduszy rozwoju wciąż nie jest zakończony, a systemu instytucjonalnego nadal nie można nazwać stabilnym.

Niemniej jednak, w warunkach szczątkowego zaufania pomiędzy rządem a samorządem, w warunkach postępującej w ostatnich latach centralizacji, Pomorski Fundusz Rozwoju konsekwentnie budował i nadal buduje swoją pozycję jako finansowe narzędzie samorządu wojewódzkiego – aktywnie zaangażowane w realizację Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego do 2030 roku.

Proces tworzenia regionalnych funduszy rozwoju wciąż nie jest zakończony, a systemu instytucjonalnego nadal nie można nazwać stabilnym.

Spółka – przez osiem ostatnich lat – przechodziła kolejne etapy rozwoju. W pierwszej kolejności powierzono jej zadanie administrowania dorobkiem wypracowanym w okresie bezpośrednio poprzedzającym jej powołanie, tj. w czasie realizacji tzw. Inicjatywy JEREMIE². Mowa tu o blisko 60 umowach między Bankiem Gospodarstwa Krajowego (wynajętym przez województwo do tego zadania) a instytucjami finansowymi, co przełożyło się na 5,6 tys. umów między placówkami finansowymi a przedsiębiorcami o łącznej wartości ponad 0,5 mld zł, które przekazano Spółce cesją w dniu 1 kwietnia 2016 roku. Innymi słowy, od tego dnia Pomorski Fundusz Rozwoju wszedł w rolę, jaką dotychczas pełnił Bank Gospodarstwa Krajowego. W kolejnych latach realizował więc wszystkie zobowiązania podjęte przez BGK – zarówno wobec województwa, jak i partnerów, z którymi zawarto umowy. Wypłacał środki należne pośrednikom finansowym; monitorował postęp nie tylko udzielania pożyczek i poręczeń, ale także zwrotów środków od przedsiębiorców; realizował kontrole; rozliczał się z województwem.

Szybciej niż pierwotnie zakładano, Spółka weszła w kolejny etap swojego rozwoju – zaczęła podejmować własne zobowiązania, tj. kreować własną – uzgodnioną z województwem i opartą na diagnozie potrzeb – politykę produktową. Tak powstały produkty finansowe, jak np. Mała Pożyczka, Pożyczka Eksportowa, Pożyczka Turystyczna, Pożyczka na Zatrudnienie, Pożyczka „Nieruchomość dla Biznesu” (łącznie 205 mln zł, 900 wspartych podmiotów). Stosunkowo szybko zrewidowano jednak paradygmat wsparcia udzielanego za pośrednictwem instytucji finansowych (w dominującej części są to publiczne fundusze pożyczkowe oraz fundusze o statusie organizacji pozarządowych). Dotychczas środki wojewódzkie były przekazywane pośrednikom finansowym w wyniku przetargu wraz z wynagrodzeniem za udzielanie wsparcia małym

¹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa 2019, str. 98.

² Pożyczki i poręczenia (oraz w małej skali wejścia kapitałowe poprzez fundusz inwestycyjny zamkniętych aktywów niepublicznych) udzielane małym i średnim przedsiębiorstwom w latach 2010-2015 ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, gdzie beneficjentem projektu był Bank Gospodarstwa Krajowego.

i średnim przedsiębiorstwom. Nowe podejście zakładało udzielanie oprocentowanych pożyczek ww. instytucjom, które następnie mogły swobodnie kształtować swoją ofertę skierowaną do własnych klientów. Zaletą tego rozwiązania była możliwość skierowania wsparcia tam, gdzie finanse trafiają bezpośrednio do przedsiębiorcy, co uelastycznia cały system i w duchu subsydiarności zapewnia szybsze wyjście naprzeciw odbiorcom wsparcia. W ten sposób powstał produkt finansowy Pożyczka Ogólnorozwojowa, który doczekał się dotychczas dwóch naborów, w których do pięciu funduszy pożyczkowych i jednego funduszu poręczeniowego trafiło blisko 88 mln zł.

Kolejnym ważnym kamieniem milowym dla pomorskiego funduszu było zbudowanie kompetencji umożliwiających udzielanie pożyczek bezpośrednio inwestorom. Wsparcie skoncentrowano na budowie infrastruktury w miastach, a jego specyfika dalece odbiegała od udzielania pożyczek mikro i małym przedsiębiorcom. W ramach Pożyczki Miejskiej do dziewięciu inwestorów trafiło prawie 106 mln zł, podczas gdy przeciętna wartość pożyczki dla MŚP to 100 tys. zł (osiem razy mniej). Pomorski Fundusz Rozwoju oferował także Pożyczkę na Wsparcie Edukacji Przedszkolnej (osiem pożyczek w wyniku których powstaje 500 nowych i 200 ulepszonych miejsc przedszkolnych w placówkach na Pomorzu). Obecnie sztandarowym produktem z zakresu wsparcia obszarów miejskich jest Pożyczka Strategiczna dla Pomorza, którą – w pewnym uproszczeniu – może uzyskać każdy inwestor, który udowodni, że planuje realizację projektu wpisującego się w Strategię Rozwoju Województwa (pożyczki od 2 do 30 mln zł).

W okresie pandemii COVID-19 fundusz oferował ratunkowy produkt pn. Pożyczka Płynnościowa (za pośrednictwem Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego – 30 mln zł, ponad 350 wspartych firm). W tym samym czasie Fundusz pozyskał finansowanie unijne ze środków regionalnych na lata 2014-2020 na realizację projektu zakładającego obsługę Pożyczki na Odbudowę Biznesu (20 mln zł). PFR jest także pełnomocnikiem województwa w realizowaniu praw z certyfikatów inwestycyjnych Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych JEREMIE Seed Fund (9 spółek typu start-up, w których udziały zainwestowano 8,3 mln zł) przejętych od BGK. Fundusz kontynuuje również m.in. współpracę z BOŚ Bank S.A. oraz BGK (administrującymi portfelami łącznie 45 umów pożyczkowych dotyczących projektów miejskich – 256 mln zł – warto dodać, że wcześniej tę rolę pełnił Europejski Bank Inwestycyjny).

Poza wygaszaniem „starych projektów unijnych”, dostarczaniem środków na „pożyczki dla firm” oraz „działaniem bardziej w tle” jako tzw. re-poręczyciel dla funduszy poręczeniowych, Fundusz stara się również wypracować nowe i innowacyjne rozwiązania służące gospodarce i społeczności Pomorza. Trwają prace nad m.in. Pomorskim Funduszem Antysmogowym, który powstaje w partnerstwie z gminami pomorskimi zainteresowanymi wsparciem realizacji uchwał antysmogowych na swoim terenie (pożyczki na wymianę źródeł ciepła, komplementarne do wsparcia z rządowego programu Czyste Powietrze). Ponadto Fundusz analizuje możliwość powołania odrębnego funduszu inwestycyjnego czy też rozpoznaje możliwości, które może dać *crowdfunding*.

Trwają prace nad m.in. Pomorskim Funduszem Antysmogowym, który powstaje w partnerstwie z gminami pomorskimi zainteresowanymi wsparciem realizacji uchwał antysmogowych na swoim terenie.

Środki, którymi regionalne fundusze rozwoju obecnie zarządzają, pochodzą w całości z polityki spójności prowadzonej przez Unię Europejską. Dzięki umacniającej się roli instrumentów finansowych w kolejnych unijnych budżetowych „siedmiolatkach” można zakładać, że rola regionalnych funduszy rozwoju będzie stopniowo rosnąć.

Pomorski Fundusz Rozwoju w bardzo krótkim czasie przeszedł drogę od narodzin i inkubacji, następnie wszedł w okres dojrzewania i usamodzielniania się, dzięki czemu staje się coraz sprawniejszym aparatem dla swojego założyciela – Samorządu Województwa Pomorskiego prowadzącego politykę rozwoju regionu. Warto jednak zadać pytanie, czy nie powinno się już stworzyć ustawy o regionalnych funduszach rozwoju? Konsekwentne prawo umożliwiłoby wszystkim regionalnym funduszom działanie nieobarczone restrykcjami – obcym pełnoprawnym instytucjom finansowym, takim jak Bank Gospodarstwa Krajowego czy Polski

Fundusz Rozwoju. Takie regulacje pozwoliłyby śmiało rozwijać potencjał tych instytucji w warunkach dostatecznej pewności, że zamierzenia te są legalne i skuteczne, bez konieczności asekuracji prawniczej czy rezygnacji z ambitnych projektów.

”

Dzięki umacniającej się roli instrumentów finansowych w kolejnych unijnych budżetowych „siedmiolatkach” można zakładać, że rola regionalnych funduszy rozwoju będzie stopniowo rosnąć.

Tymczasem Pomorski Fundusz Rozwoju stale poszukuje alternatywnych źródeł finansowania i sposobów realizacji swojej misji, która brzmi:

„Budujemy region nowoczesny i odporny na kryzysy poprzez finansowanie przedsięwzięć przyczyniających się do zrównoważonego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Badamy i odpowiadamy na potrzeby naszych klientów, dostarczamy im odpowiednie rozwiązania finansowe i wiedzę. Dbamy o dobre i partnerskie relacje, cenimy profesjonalizm w działaniu”.

I robi to tak, jak zwykliśmy od dawna – tu w Gdańsku, stolicy Pomorza: bez pochopności, ale i bez lęku.

O autorce

Dr **Magdalena Pronobis** – absolwentka Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ekspertka z zakresu funduszy unijnych zajmująca się tą tematyką od 20 lat – w pierwszych latach jako doradczyni w consultingu europejskim, z samorządem województwa pomorskiego związana od 2013 roku. Kierowała zespołem odpowiedzialnym za programowanie i wdrażanie wsparcia zwrotnego na Pomorzu ze środków unijnych na lata 2014–2020. Z Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o. związana od samego początku jego istnienia, brała udział w jego tworzeniu i w budowaniu strategii rozwoju Spółki, od 2021 jako wiceprezesa.

Partnerzy

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

GDAAŃSK

Pomorski Fundusz Rozwoju
sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku

Spółka Samorządu
Województwa Pomorskiego

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Maritex®
ELECTRONIC COMPONENTS

GROUP
BASE

Partnerzy numeru

Mazowsze.
serce Polski

PODKARPACKIE
przestrzeń otwarta

WIELKOPOLSKA

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Lubuskie
Warte zachodu

ZWIĄZEK WOJEWÓDZTWA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

